

Flyger en osäker framtid till mötes

Fotograf: Matthew T. Webster

TEXT: RICCARDO BOMMARCO & INGEMAR FRIES, SLU

Våra bin har det kända. Både vilda bin och odlade honungsbin är utsatta för sjukdomar och människans påverkan. Flera vetenskapliga studier påvisar hur särskilt de vilda bina minskat kraftigt i antal de senaste årtiondena, både i Sverige och globalt. Förlust av livsmiljöer och minskad biodling är några av orsakerna.

Så många som en tredjedel av våra 287 svenska solitära bin och humlor (som också är bin) befinner sig på rödlistan över hotade arter. Orsakerna till att bina är hotade är flera, men en huvudsaklig anledning är de senaste decenniernas förlust av livsmiljöer med boplatser och blommor. Förlust av betesmarker, dikeskanter och andra blommande kantzoner har varit särskilt drastisk i intensivt brukade landskap och här märks också de största nedgångarna. Till detta läggs en kombinerad påverkan från storskalig användning av kemiska bekämpningsmedel, klimatförändringar och urbanisering. Naturbetesmarker och andra blomrika habitat utgör en viktig bas för många bin. Fortsatt restaurering och bevarande av dessa bör stå högt på dagordningen. Dessutom bör återskapandet av blomrika miljöer få fortsatt stöd, särskilt i intensivt odlade landskap.

HONUNGSBINAS UTMANINGAR

Det finns även en aktiv debatt om honungsbinas väl och ve. Även antalet bisamhällen blir färre, vilket främst beror på att antalet biodlare i Sverige minskat de senaste 50 åren. Ett stort problem är även de parasiter och sjukdomar som angriper honungsbiet runt om i världen och som också införts till Sverige. Kemiska bekämpningsmedel i jordbruket kan dessutom påverka bina. Här behövs mer information, och det pågår flera intressanta undersökningar om hur bekämpningsmedel påverkar odlade och vilda bin, särskilt vad gäller neonikotinoider som är en typ av växtskyddsmedel som används mot skadeinsekter i jordbruksgrödor. Förluster av bin har lett till en oro

att även den pollinering de utför påverkas negativt. En pollineringskris har kommit på tal då tre fjärdedelar av alla världens växtarter är helt eller delvis beroende av insektspollinering för att sätta frö eller frukt. Det befaras att skördarna minskar i ett stort antal grödor när blombesökande insekter försvinner. För att säkra skördarna är det viktigt att vi vårdar nyttoinsekter som bidrar med pollinering.

ÖKAD MEDVETENHET LJUS I TUNNELN

Trots hotbilden finns det flera ljusa sidor. Binas svåra situation har rönt stor allmän uppmärksamhet. Många fritidsodlare stöttar aktivt bin och andra nyttoinsekter genom att odla attraktiva blommor och genom att undvika växtskyddsmedel i sina balkongglädor och trädgårdar. Lantbrukare visar stort intresse för frågorna. Det märks dessutom ett nyvaknat intresse för biodling bland unga. Även politiker och myndigheter har reagerat och forskningsmedel har tillförts.

En orsak till uppmärksamheten kan vara att pollinering av grödor och den fantastiska upplevelsen av att bara beskåda bin som besöker blommor, är pedagogiska exempel på hur minskad biologisk mångfald direkt kan påverka vår vällävnad. Förhoppningsvis leder detta till en bredare ansats att bevara biologisk mångfald där vi bättre förvaltar och nyttjar den stora mängden av olika nyttodjur som bidrar till ökade skördar och till berikande naturupplevelser.

Foto: Christopher Riestberg